

Svíčky z Brisku je již 80 let, ale stále mládne

Praga, Tatra, Škoda, Aero Zbrojovka, Walter a Wikov. Tito výrobci se na začátku 30. let zasloužili o to, že dnes spousta lidí doma garážuje ne jedno, ale rovnou dvě auta. V prvorepublikových letech se ale automobilismus a také letectví začaly teprve rozvíjet.

Jak rostla jejich výroba, zvyšovala se i poptávka po náhradních dílech. Tedy i po zapalovacích svíčkách. A jsme doma: tuto mezeru na trhu umně zaplnila tábořská Brita a místo předního výrobce svíček si drží dodnes, i po 80 letech od zahájení výroby.

V počátku ještě neměla vyrábět, o výrobu se pokoušeli řada výrobců, z nichž pouze dva uspěli. Vedle Brity pražská firma Elsner. A tak se v roce 1935 objevují výrobky od obou. Rozhodnout mezi rivaly tedy musela kvalita. Preciznější práci předvedla Brita.

Dar z nebes

Bývalé opravny Na Kopečku kupuje obchodník s peřím V. Guttman pro svého zetě J. Brucka. Ten se v roce 1934 pokouší vyrábět zapalovací svíčky z keramickým izolátorem, přestože většina tehdejších svíček měla izolátor slí-
dový.

J. Bruck společně s dvěma dělníky si pořizuje pec na vypalování keramiky a jednoduchý soustruh. Všechny poznatky si pečlivě zaznamenává do svého zápisníku, který se podařilo dochovat až do současnosti. Z poznámek lze

vysledovat jeho velkou technickou erudici a systematicčnost. Již za dva roky najímá další dělníky a dodává na trh dva tisíce kusů keramických a 2500 kusů slí-
dových sví-
ček.

Pro svůj židovský původ o firmu v době nástupu nacistů přišel. V té době již 80 zaměstnanců vyrábí 12 typů keramických a sedm typů slí-
dových automobilových svíček a 10 typů pro letadla. Kromě československé armády je kupují i armády Švédska, Norska či Jugoslávie. Po vypuknutí války se ujímá vedení firmy československý občan německé národnosti Alois Rychly. Výroba svíček upadá a nakonec je majitel vyšetřován gestapem pro podezření ze sabotáže.

Poválečná léta
V roce 1944 přebírá závod firma OHM A.G. Berlin, která se pokouší vyrábět brzdící klapy a přidavné palivové nádrže pro messerschmitty. Původní zařízení a rozpracovanou výrobu několik zaměstnanců firmy tajně uložilo do beden a uschovalo. Jejich čin po válce pro svíčky znamenal nový

start. V roce 1947 zahajují výstavbu provizorní haly ve Vožické ulici, tedy v mís-

tech současného hlavního sídla. V roce 1950 je dokončena tunelová pec na vypalování keramických izolátorů, ta však po krátké době vyhoří a musí se stavět znovu. V tom samém roce opouští závod 14 typů zapalovacích svíček pro motoristy a 10 typů leteckých. Sortiment doplňují také čtyři typy sportovních svíček, které v příštích letech proslaví Tábor na celém světě.

Samostatný národní podnik vzniká v roce 1953 s názvem Jiskra Tábor. V té době se již vyrábí celkem 2,5 milionu zapalovacích svíček ročně. Neustálá snaha vylepšovat své výrobky vyžaduje vybudování moderní zkušebny. Spolupráce s Výzkumným ústavem motorových vozidel zajišťuje vybavení zkušebny speciálním motorem na měření samozápalných hodnot svíček a možnost seřadit je podle tepelných hodnot a sladit s požadavky konkrétních motorů a také možnost pravidelné kontroly produkce.

Snaha o co největší pocho-
pení všech dějů ve spalovacím prostoru přináší do firmy dal-

PŮVODNÍ VÝROBNA. Dnešní Brisk začínal v budově Na Kopečku. Firma ji uchovává a má v ní prodejnu.

ší obor, a to výrobu diagnostických přístrojů, pro které se používá označení Paltest. To se pak stane na dlouhou dobu synonymem pro celý obor diagnostiky spalovacích motorů. Od osciloskopů až po složitě analyzátory výfukových plynů se vyrábějí a vyvážejí do mnoha zemí tehdejšího východního bloku. Diagnostické přístroje obsahují i řadu různých snímačů a tady jsou základy budoucí diverzifikace výrobního programu firmy Brisk.

To je ale ještě daleko, nyní jsme v 60. letech, kdy Jiskra vyrábí pro armádu nízkopřepěťové zapalování včetně zapalovacích svíček pro proudové motory letadel MIG a L29 Delfin. Sportovní svíčky s wolframovou elektrodou například pomáhají československým závodníkům vyhrávat v mezinárodních šestidenních soutěžích a v motokrosu. Jsou snad jediným z

mála zboží, které se zahraničním sportovcům v té době vyplatí u nás nakoupit.

Prodej do zahraničí se v té době realizuje prostřednictvím podniku zahraničního obchodu Motokov, který se více specializuje na prodej osobních automobilů a traktorů, čímž je prodej zapalovacích svíček omezen.

Nový vítr

Nová etapa pro závod i svíčky nastává po roce 1992, kdy firma přechází do soukromých rukou a mění název z Jiskry na Brisk. Vliv majitelů se projevuje ve značném rozvoji všech činností společnosti a tedy i v rozhodování.

Táborskému Brisku se otevřely všechny zahraniční trhy, produkce mnohonásobně roste. Postupně se zavádí systémy jakosti, což umožňuje ucházet se o dodávky zapalovacích svíček do prvovýrob.

Investice do výrobního a zkušebního zařízení dnes dovolí výrobu až 45 milionů zapalovacích svíček ve více než 400 variacích. Brisk už zná více než 70 zemích světa.

Modulární výrobní linky umožňují plynule přecházet z jednoho typu výrobku na druhý bez zbytečných prostojů a ztráty kvality. Zkušebny jsou vybaveny nejmodernějším zařízením, které zkracuje vývoj nových výrobků. Brisk navazuje spolupráci s vysokými školami a certifikovanými laboratořemi a významně prošlapává cestu i pro další výrobce ve světě.

Brisk má světlo co nabízet. Například svíčku BRISK Premium s jedinečnou konstrukcí, přičemž je do prodeje připravená i její nová varianta.

Ačkoli vývoj jde stále kupředu, firma se neváhá ohlédnout zpět na principy svých předchůdců. Svě výrobky tak i nadále ověřuje prostřednictvím závodních strojů v různých sportovních disciplínách.

Původní prostory Na Kopečku, v Soběslavské ulici, kde výroba zapalovacích svíček před 80 lety začala, si Brisk z nostalgie a úcty ponechává a za jejími zdmi již před lety zřídil vlastní podnikovou prodejnu.

Jestli zapalovací svíčky čeká dalších 80 úspěšných let, ukáže budoucnost. Může se totiž stát, že budou obětovány přímé výrobě energie bez spalovacího motoru. Snímače ale budou nadále žít ve všech dopravních prostředcích.

ZAČÁTKY VÝROBY

HISTORIE. Pohled do haly na výrobu zapalovacích svíček z roku 1955.

DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ BRISKU

Letošní rok 2015 je v Brisku rokem významných kulatých mezníků v historii:

- 80 let od výroby první zapalovací svíčky v Táboře
- 20 let novodobé spolupráce s Ruskem
- 20 let divize snímačů

To už je důvod, proč se podívat za brány jedné z největších firem na Tábořsku a významného českého exportéra

26. září od 9 do 16 hodin

připravte se na rachot závodních motorek a rychlých aut, ale také na nabýskané veterány. Kromě prohlídky firmy je připraven program pro děti i dospělé, předvedou se kaskadéři, zazní muzika, připravená je výstava, občerstvení a další

Chystají další díru do světa

ALENA ŠATROVÁ

Tábor – Nejlepším kritériem je podle majitele firmy Mojmir Čapky více než dvacetiletá novodobá historie firmy, kterou od 90. let spoluvytváří. A rozhodně ve svých plánech neustává.

Brita výrobu svíček nastartovala, jak v tom Brisk pokračuje?

My jsme původní výrobu zestonásobili. Ale ten začátek byl strašně důležitý a zapalovací svíčka je jednou z mála věcí, které se z té doby dochovaly a přežila i předchozí režim. Dnes už ji ale vyrábíme z úplně jiných materiálů a samozřejmě je jiná i její konstrukce. Stejně jako se zcela změnila auta.

V počátku se pan Bruck držel výroby svíček pro automobilový a letecký průmysl. S tím jste pochopitelně nevystačili, čím jste portfolio rozšířili?

Pro letectví to umíme a něco dodáváme do ultralightů, ale už to pro nás není nosné. Důležitá ale pro nás dnes je zemědělská mechanizace jako jsou třeba sekačky. To považují za zásadní a i tato výroba se hned po privatizaci dostala do cílů firmy. Vedla k tomu ale nesmírně dlouhá cesta, protože jen překonání technických bariér například ve vztahu k Husqvarně trvalo několik let a dnes už od nás nejen ona bere velké objemy. Do určité míry je toto u nás rozvíjející se obor.

To znamená, že kdyby jednou auta už nepotřebovala spalovací motory a oběšla se tedy bez svíček, tak vaše firma se s tím vyrovná?

Základem ve firmě je podnikatelský plán a tedy i cíl. My se snažíme zachovat dlouhodobou stabilitu firmy. Tím chci říct, že musíme vzít do hry nejen otázku elektromobilů a jiných alternativních pohonů, ale musíme vzít

do hry i politické problémy v rámci celého světa. Tedy nejenže analyzujeme alternativní řešení pohonů, ale musíme se zabývat i politikou. Kdybychom tak nečinili, tak dnes už neexistujeme, protože byly doby, kdy jsme museli s ohle-

Řekl bych, že co já obsáhnou, tedy od konce roku 1995, tak jsme v plánech měli Rusko. To bylo velmi prozíravé. Když jsem před těmi dvaceti lety firmu přebíral, export prakticky neexistoval. Takže z dnešního pohledu neexistuje žádný jiný odběratel, který by s námi spolupracoval

tak dlouho jako Rusko a Ukrajina. A hlavně i v tak ohromných objemech, to znamená v desí-

dem na Rusko a Ukrajinu diverzifikovat obchod. Jistěže dál vztahy fungují, ale politické situace v obou zemích na nás mají určitý negativní vliv. A také jsme věděli, že nechceme být závislí jen na několika teritoriích, proto jsme již před několika lety aktivizovali další a další teritoria. Výpadek ve východních zemích, který občas nastává, musíme nahrazovat teritoriálně, ale hlavně i zbožím. Například nám neustále roste výroba snímačů i svíček pro zemědělskou mechanizaci. A nejdůležitější věcí je, že ten, kdo se zabývá alternativními pohony, tak dochází k závěru, že pohon na elektriku je velmi diskutabilní a zdaleka o něm není rozhodnuto. Máme teprve jen jakého náznaky. Chci tím říct, že veškeré analýzy a rozborů na dalších dvacet až padesát let říkájí, že spalovací motor i ve stále inovovaném stavu má velkou perspektivu. Takže abychom zítra přestali vyrábět zapalovací svíčky, se nemůžeme stát.

Letos máte několik kulatin, mezi nimi i dvacetileté působení na ruském trhu. Je z vašich exportních teritorií nejstarší?

kách a stovkách milionů kusů svíček. Takže jste to řekla správně, Rusko je pro Brisk největší a nejdéle trvající odběratel. Z celkových tržeb tvoří zhruba třetinu, v podstatě stejně jako nám dělá Západ. Další třetinu doplňují snímače.

Kam je možné se dál posouvat? Naznačte nám možný vývoj zapalovací svíčky.

Svíčky soutěží v parametrech a výkonech. A dnes také v ekologii, takže může ovlivnit spotřebu a výkon aut, a tím i jeho vliv na ekologii. Tyto tři parametry jsou v nesmírně důležité. Mohu ale říct, že žádná svíčka na světě nemá naši řadu let patentovanou konstrukci s kruhovým jiskříštěm. Původně byla konstruovaná plazmovou technologií, což způsobovalo určitá omezení, takže my poslední tři roky pracujeme na úplně nové, a to s využitím laserů. Právě v těchto týdnech se začne objevovat na trhu. Do konce roku pak chceme, aby se dostala do nejvýkonnější turbo motorů, určitě bude velmi atraktivní. Pokud ji budeme vyrábět kvalitně, tak nám, ale i České republice může udělat díru do světa.

HARTMANN – RICO darovala na podporu pacientů s nemocí motýlích křídel už jeden milion korun

Brno – Spolupráce společnosti HARTMANN – RICO a charitativní organizace DEBRA ČR překonala jubilejní milník. Během pěti let přispěl HARTMANN na konto nadace pomáhající lidem s nemocí motýlích křídel více než jedním milionem korun.

V listopadu tato částka dále vzroste díky jedinečnému benefičnímu představení baletu Black and White v Mahenově divadle v Brně.

„Jakožto výrobci a distributori zdravotnických prostředků a hygienických výrobků víme, v jak nelehké životní situaci se lidé s touto nemocí i jejich rodiny nacházejí. Není nám to lhostejné. A proto bude společnost HARTMANN

– RICO s DEBROU spolupracovat i nadále.“ říká Lubomír Páleník, generální ředitel HARTMANN–RICO.

Benefiční představení

Na letošní rok připravila společnost HARTMANN – RICO ve spolupráci s organizací DEBRA ČR a baletem Národního divadla Brno benefiční představení Black and White pro motýlí křídla, jehož výtěžek bude věnován na podporu léčby dětí i dospělých s touto nemocí. Jedná se o moderní verzi klasického díla Labutí jezero s hudbou od P. I. Čajkovského. Představení se uskuteční 10. listopadu v Mahenově divadle v Brně. Balet je svým moderním zpra-

cováním blízký příběhům, které prožívají pacienti s nemocí EB. Princ Siegfried prochází složitou životní situací spojenou s léčbou těžkého onemocnění.

I on, stejně jako v klasické verzi příběhu, stojí před důležitou volbou. Černá nebo bílá? Co ale tyto barvy skutečně symbolizují? Je bílá barva opravdu barvou nevinnosti a černá barvou nebezpečí? Vždy záleží na tom, jak věci vidíme a vidět chceme.

Cílem činnosti DEBRA je pomoci prosazovat a hájit zájmy lidí s nemocí motýlích křídel, popřípadě jejich rodin, zabezpečovat jejich informovanost a spolupracovat s vládními, krajskými a dalšími institucemi.